

**МОНОПРЕДИКАТИВНІ ВЕРБАЛЬНІ СИНОНІМІЧНІ СТРУКТУРИ
З ІНІЦІАЛЬНИМ, МЕДІАЛЬНИМ ТА ФІНАЛЬНИМ ЕЛІПСИСОМ
(на матеріалі сучасної французької художньої прози)**

А.В. ЛЕПЕТЮХА, кандидат філологічних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
E-mail: lepetyukha.anastasiya@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2812-4510

Анотація. У цій статті проводиться комплексний системно-функціональний аналіз монопредикативних висловлень з вербальною головною лексею, що розглядаються як феноменологічно редуковані однобазові (з одним термінальним ланцюжком) синонімічні трансформи первинної (стрижневої) монопредикативної пропозиції, що актуалізуються у вигляді мовленнєвих інновацій-преференціальних опцій з ініціальним, медіальним та фінальним синтагматичним еліпсисом. Виділяються структури з імплікацією деміактивного (активно-пасивного) або активного актанта-підмета, поствербальної частини складного заперечного прислівника (*pas*) та непрямого додатка зі збереженням або зміною мовного режиму інцидентії. Шляхом методу зворотної реконструкції ідентифікується первинна структура функціонально-семантичних макрополів досліджуваних синонімічних конструкцій. За допомогою альтернативного лінгвістичного експерименту виявляється ступінь ко(н)текстуальної пертинентності кожного віртуального (мовного) мікрополя та обґрунтовується адекватність актуалізованої у певному ко(н)тексті вербальної синонімічної монопредикативної структури. На підставі проведеного аналізу робиться висновок, що автор використовує компресовані мовленнєві інновації з метою уникнути реактуалізації еквівалентних референтів або експресивно виділити окремі компоненти висловлень.

Ключові слова: мовленнєва інновація, монопредикативне висловлення, первинна пропозиція, пертинентність, преференціальна опція, синонімічна структура

Монопредикативні еліптичні висловлення з вербальною головною лексею становлять компресовані ко(н)текстуально пертинентні однобазові

(з одним термінальним ланцюжком) трансформи первинної монопредикативної пропозиції, що формуються у результаті феноменологічного реконструювання буття та його структур і категорій за такою схемою: почуттєве сприйняття явищ та подій об'єктивної реальності → когнітивні операції побудови «сублінгвістичних схем» [12, с. 371], або типових моделей, за якими відтворюються різноманітні структури, на підсвідомому рівні мови → створення первинних (стрижневих) пропозицій (денотативних ядер) → формування вторинних редукованих трансформів (у поверхневому шарі свідомості мови), що реалізуються у мовленні у вигляді «функціональних домінант» [1, с. 129]-преференціальних опцій.

Актуальність наукової розвідки полягає у відсутності комплексного системно-функціонального аналізу еліптичних монопредикативних синонімічних структур у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.

Метою дослідження є аналіз синтактико-семантичних особливостей синонімічних вербальних монопредикативних висловлень (далі – МПВ) сучасної

французької художньої прози, ідентифікація первинної структури еліптичних трансформів та визначення ступеня ко(н)текстуальної пертинентності кожного члену віртуального (мовного) синонімічного ряду.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували 8 прикладів еліптичних вербальних МПВ із синтаксичною та лексико-синтаксичною синонімією (далі – СС та ЛСС) сучасної французької художньої прози, первинна пропозиція яких визначається шляхом методу зворотної реконструкції та «альтернативного» [10, с. 275] лінгвістичного експерименту, що полягає в штучній заміні актуалізованої конструкції синонімічним висловленням одного функціонально-семантичного макрополя, з метою визначити ступінь ко(н)текстуальної адекватності кожного мікрополя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При актуалізації у мовленні еліптичних конструкцій один чи декілька референтів залишаються інтерналізованими, тобто відбувається немов би «пунктирна» [9, с. 72] реалізація думки. Невербалізованість тієї чи іншої позиції у висловленні, або невиражені інференції є наслідком його ко(н)текстуального вживання у якості мовленнєвої інновації у результаті креативно-творчої діяльності мовця.

Еліптичні синонімічні трансформи з «незаміщеною синтаксичною позицією» [7, с. 289], як один із проявів феномена компресії, відрізняються від інших компресованих структур тим, що вони являють собою синтаксичні одиниці з одним чи кількома імплікованими семантично значущими компонентами у вигляді самостійних частин мови, які презентують корелятивну мовну стрижневу структуру на синхронічному рівні. Всі інші компресовані побудови «не можуть бути відтвореними до повного мовного кореляту, який би функціонував на тому чи іншому етапі розвитку мови, тобто у діахронії» [4, с. 27].

Стосовно формування та функціонування еліптичних одиниць І.А. Перельмутер зазначає, що у глибинах нашої свідомості всі структури є побудованими у повній відповідності до бездоганної логіки, але у мовленні немає необхідності відтворювати ці розумові побудови, багато чого можливо опустити, оскільки воно легко припускається. Еліпсис виступає як головний фактор перетворення Ratio (внутрішньої, розумової сфери) до Usus (зовнішньої, мовленнєвої сфери) [6, с. 97].

Отже, мовленнєва некомплетивність є пов'язаною із загальною пресупозиційною економією, «яку можна детермінувати як пресупозитивний еліпсис» [3, с. 32]. У зв'язку з цим З.О. Гетьман виділяє парадигматичний, або семантичний еліпсис із супресією одного з елементів висловлення, яке становить дисконтинуїтивну конструкцію з непостійним зв'язком із композиційним стандартом; та синтагматичний, при якому спостерігається явище «ретрогресії» [там само], тобто ко(н)текстуальне відновлення відсутніх елементів, співвіднесених із членами попередніх висловлень.

Результати дослідження та їх обговорення. Вербальні синонімічні еліптичні побудови з ініціальним та медіальним еліпсисом імплікують номінальний / прономінальний елемент та частково або повністю експлікують вербальний компонент. В інфінітивних еліптичних висловленнях з ініціальним еліпсисом імплікуються безособові конструкції типу *il faut / on doit*. Така імплікація видається цілком природною, оскільки експлікований предикат характеризується процесуальністю або результативністю, при цьому суб'єкт дії становить деміактивний (активно-пасивний) референціально невизначений (*il*) або активний референціально визначений (*on*) компонент. На відміну від безособового *il*, останній може «містити у собі значення як нерозчленованості, так

і розчленованості, які диференціюються лише за допомогою широкого ко(н)тексту або його окремих елементів, що входять до безпосереднього оточення *on*» [2, с. 171]. У процесі формування стрижневої пропозиції різні види актантів можуть опинитися в агентивній позиції, саме тому тільки ко(н)текст дозволяє реконструювати денотативне ядро:

(1) ***Ne pas aller au Minnesota***. [11, с. 129]

Наведене результативне МПВ з ініціальним синтагматичним еліпсисом та з семантичними значенням висновку становить синонімічну інфінітивну функціональну доміанту з імплікованим номінальним деміактивним невизначеним актантом та частково експлікованим вербальним сегментом. Первинна пропозиція зворотно реконструюється таким чином: *ne pas aller au Minnesota* (ко(н)текстуально адекватна структура) → *il faut ne pas aller au Minnesota* (первинна пропозиція). Альтернативний лінгвістичний експеримент допомагає виявити, що автор прибігає до еліптичної структури для уникнення повторної ко(н)текстуальної актуалізації певних референтів: *Nous ne leur échapperons pas. Il faut trouver autre chose. Ne pas aller au Minnesota*.

В еліптичних синонімічних побудовах з неактуалізованим особовим предикатом імплікуються деміактивний або активний визначений суб'єкти дії:

(2) ***Fini de rire entre Frontenac***. [17, с. 72]

У такому результативному еліптичному синонімічному МПВ з ініціальним синтагматичним еліпсисом з конклюдивним семантичним значенням імплікується прономінальний активний визначений у ко(н)тексті референт *on* та частина предикативного компоненту (*a*) у минулому часі. Отже, денотативне ядро наведеної адекватної структури виглядає так: *on a fini de rire chez Frontenac*, яке виводиться завдяки претексту (попередньому ко(н)тексту):

Bientôt maman serait de retour et l'on ne pourrait plus être aussi bête devant elle. Fini de rire entre Frontenac.

Автор обирає еліптичну структуру для елімінації одного з референтів анафоричного ланцюжку *on – on – Frontenac*, який є семантично надлишковим для інтерпретації адресатом поданої інформації.

(3) ***Pourquoi... mourir?*** [19, с. 117]

У поданій синонімічній конструкції з медіальним синтагматичним еліпсисом елімінована суб'єктно-предикатна структура (*je vais*), відсутність якої маркується тривалою паузацією (трьома крапками), відновлюється з дистантного ко(н)тексту. Пертинентність цього МПВ пояснюється, з одного боку, прагненням письменника передати афективний стан персонажу, якого запитують, чому він незабаром помре; з іншого боку, автор уникає повторної анафоричної експлікації прономінального (*je*) та предикативного (*vais*) референтів, актуалізованих у претексті:

(...) ***Je vais mourir. Je suis contente que vous soyez prévenue***. (...)

– *Mais pourquoi?*

– *Pourquoi... mourir? Mais parce que j'ai mal*. (...)

Синонімічні еліптичні МПВ із медіальною імплікацією частини *pas* негативного прислівника *ne ... pas* або її семантичних аналогів (*point, guère* тощо) представляють особливий інтерес для дослідження, оскільки у процесі феноменологічного реконструювання висловлення заперечення виконує референтну функцію, змінюючи режим мовної інцидентії (синтаксичне ядро ≠ семантичне ядро), що визначається у лінгвістиці як семантичний, глибинний, об'єктивно існуючий механізм розумово-мовленнєвої діяльності, іманентно притаманний психічній сутності людини і визначаючий відношення універсум – людина, який включає до себе весь зміст мови [5, с. 114–115], тобто слугує

змістовою характеристикою слова [8, с. 9], що передбачає його обов'язкову або факультативну сполучуваність. Постпозитивні елементи складного заперечного прислівника становлять результат граматикалізації субстантивів, які маркують конкретні сутності (*un pas, un point* тощо) маленьких розмірів, або найменші одиниці, доступні людському пізнанню. Але поступово такі мовні знаки втрачають їхнє лексичне значення й інтегруються у «перервну морфему» [15, с. 4], функціональну сукупність, яка містить два розділені елементи *ne ... pas, point* тощо. Ця сукупність функціонує як одна заперечна лексема. При цьому препозитивний елемент *ne* виступає у якості проклітика, тобто семантично незначущого сегменту.

Ж. Муаньє, послідовник французького лінгвіста Г. Гійома, описує когнітивну основу ствердження та заперечення у динаміці розумових операцій в контексті усталеного уявлення про кінетизм думки – її руху по колу: від загального *U1* до окремого *S1*, від окремого *S1* до загального *U2* за формулою: $U1 \rightarrow S1 \rightarrow U2$ [18, с. 160]. Таким чином, формування заперечення у французькій мові відбувається у два етапи усвідомлення мовцем категорій і структур буття: на першому етапі раннього усвідомлення («діалектичний рух думки на відкривання») формується стверджувальна пропозиція з потенційною негативністю, на другому етапі пізнішого усвідомлення («діалектичний рух думки на закривання») – заперечна, або тетична пропозиція. При цьому *ne* залишається у полі ствердження і позначає кінетизм до його заперечення, позитивне поступово стає негативним, а *pas* формується при зворотному спрямуванні думки. Такий рух зміцнює заперечність, отриману внаслідок дії *ne*.

Стосовно семантичних відмінностей між конструкціями з двома частинами заперечення і еліптичними МПВ з елімінацією *pas*, Г. Гійом зазначає, що заперечення, зведене до *ne*, стосується заперечного руху думки, що не веде до кінця. Заперечення, яке супроводжується *pas*, відводиться заперечному рухові, який неодмінно призведе до висновку. Якщо порівняти *Je n'ose le faire* і *Je n'ose pas le faire*, у першому разі йдеться не про відсутність сміливості, але про відчуття поваги до звичаїв, яке обумовлює невживання *pas*; у другому – про брак волі або хоробрості перед перешкодою [12, с. 282].

Наведемо такий приклад:

(4) ***Je ne pus retenir une exclamation.*** [13, с. 20]

Відсутність прислівника *pas* у цьому еліптичному МПВ із медіальним синтагматичним еліпсисом відповідає прагматичній стратегії автора, який хоче передати не здатність щось зробити (*pouvoir*), але дію (*retenir*) протагоніста. Саме через цей факт він фокалізує у мовленні інший предикативний референт (другу частину складного вербального предиката). Порівняймо стрижневу й ко(н)текстуально адекватну синонімічні структури:

Je ne pus pas retenir une exclamation та *Je ne pus retenir une exclamation.*

Претекст у вигляді еліптичного окличного висловлення пояснює таке вживання заперечної конструкції:

Trouvère! Je ne pus retenir une exclamation. Le nom n'est pas courant, et le personnage qu'il évoquait pour moi n'était pas non plus d'un type commun.

У поданому ко(н)тексті аналізована структура є семантично близькою до МПВ із простим предикатом: *Je ne retins pas une exclamation.*

Імплікація другої частини заперечення спостерігається також у специфічних заперечно-питальних та спонукальних конструкціях, серед яких виділяємо структури з *que* у функції ко(н)текстуального лексичного синоніму питального займенника *pourquoi*. Такі МПВ становлять побудови з ЛСС, що вживаються у художніх творах з метою передати почуття, які відчуває мовець з приводу певної

події або стану справ, що іноді виражається в актуалізації питальних структур із спонукальною інтонацією:

(5) **Que ne l'avait-il broyé?** [16, с. 23]

(6) **Que ne peut-il vaincre sa faim comme sa soif!** [20, с. 41]

У синонімічній конструкції (5) із синтагматичним еліпсисом актуалізована адекватна структура становить МПВ із ЛСС із такою стрижневою пропозицією: *pourquoi ne l'avait-il pas broyé?* У преференціальній опції не змінюється режим інциденції (синтаксичне ядро = семантичне ядро), оскільки вона становить МПВ із простим предикатом у минулому часі. З іншого боку, у семантико-прагматичному плані первинна структура з *pas* вказує на зацікавленість адресанта у завершеності дії, у той час, як у реалізованому висловленні мовець наполягає на здійсненні певної дії. У такому ко(н)тексті: *D'où venait donc qu'il n'avait point tué cet homme? Que ne l'avait-il broyé? Où avait-il puisé cette force suprême de contenir l'effroyable colère (...) et le désir immédiat de vengeance qui, une seconde, avait armé son bras du couteau tombé à terre et précipitamment ressaisi?* саме актуалізоване МПВ є пертинентним, оскільки мовець запитує себе стосовно здійснення (або) ні дії, яку він мав намір виконати.

Щодо прикладу синтагматичної еліптичної конструкції з ЛСС (6), цікавим видається той факт, що первинна питальна структура *pourquoi ne peut-il pas vaincre sa faim comme sa soif?* актуалізується у мовленні у вигляді питально-спонукального синонімічного висловлення з фокалізацією іншого референта:

(а) *Pourquoi ne peut-il pas vaincre sa faim comme sa soif?*

(б) *Que ne peut-il vaincre sa faim comme sa soif!*

Розглянемо вживання еліптичного МПВ у ко(н)тексті: *Il se porte mieux qu'avant. Que ne peut-il vaincre sa faim comme sa soif! Il jeûnerait, il vivrait d'air.*

Риторичні питання часто реалізуються письменником із питально-спонукальною інтонацією з метою передати емоційний стан протагоніста, його незадоволення або здивування існуючим станом справ. У деяких ко(н)текстах у таких питаннях спонукальна сема превалює над питальною, що виражається вживанням імперативних МПВ. Отже, інтонація становить найвиразнішу диференціальну ознаку та варіативний складник мовленнєвих інновацій, який залежить від комунікативної інтенції мовця та ко(н)тексту.

Найрідшими у сучасній французькій художній прозі є випадки вживання фінального еліпсису з імплікацією непрямого додатка. У більшості таких МПВ із СС спостерігається елімінація компонентів після прийменнику *avec*, але у деяких висловленнях можлива імплікація додатків після інших прийменників (*pour, contre* тощо). Наведемо приклади:

(7) **Je veux pêcher avec.** [20, с. 149]

Імплікований непрямий додаток наведеного МПВ відновлюється з претексту. Отже, денотативне ядро цього однобазового трансформу виглядає так: *Je veux pêcher avec cet hameçon.* Альтернативний лінгвістичний експеримент дозволяє обґрунтувати ко(н)текстуальну пертинентність преференціальної опції, що пояснюється анафоричною надлишковістю вже актуалізованого у пре- та посттекстах референта (*l'hameçon – ce petit outil d'hameçon – le – le – un hameçon – ce – ça*):

Elle leur passe l'hameçon qu'ils examinent curieusement. (...)

– Est-ce malin, ce petit outil d'hameçon. (...)

Sœur Ernestine propose d'aller l'encrotter au loin, au bout du jardin (...)

– Ah! Mais non! dit grand frère Félix, moi, je le garde. Je veux pêcher avec. Bigre!

Un hameçon trempé dans le sang à maman, c'est ça qui sera bon.

(8) ***Lepage parle contre.*** [14, с. 155]

У цьому МПВ із СС також наявний фінальний синтагматичний еліпсис з елімінованим непрямим додатком, що експлікується у стрижневій структурі, яка, приблизно, виглядає так: *Lepage parle contre ça / cette proposition.* Імплікована частина відновлюється з ко(н)тексту, до того ж, очевидно, що мовець компресує актуалізовану конструкцію з метою акцентуації (підсилення) негативної реакції протагоністів. Порівняймо:

– *Si vous acceptez ces quarante pour cent de moins en juin, on doit passer.. (...)*

Lepage parle contre. / Lepage parle contre ça / cette proposition.

Lecacheux parle contre. / Lecacheux parle contre ça / cette proposition.

Вживання стрижневої структури пом'ящило б негативний ефект, спричинений пропозицією одного із співрозмовників, який мовець має намір передати, згідно з певним прагматичним плануванням розповіді.

Висновки і перспективи. Отже, еліптичні монопредикативні висловлення з головною вербальною лексемою являють собою редуковані процесуальні або результативні однобазові синонімічні трансформи монопредикативних первинних пропозицій з імплікацією: а) активного або деміактивного актанта; б) прислівникового компонента *pas*; в) непрямого додатка, що актуалізуються мовцем з метою запобігти ко(н)текстуальній реактуалізації еквівалентних референтів та передати афективний стан або зацентувати увагу адресата на певній дії протагоніста розповіді.

Перспективним є дослідження полісинонімічних моно- та поліпредикативних висловлень з еліптичними компонентами.

Список використаних джерел

1. Балли, Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка [Текст] / Ш. Балли. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1955. – 416 с.
2. Басманова, А.Г. Именные грамматические категории в современном французском языке [Текст] / А.Г. Басманова. – М. : «Высшая школа», 1977. – 200 с.
3. Гетьман, З.О. Лінгвістична модель іспанського діалогічного мовлення: принципи граматичної побудови діалогічного тексту [Текст]: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.05 / З.О. Гетьман. – Київ, 1996. – 48 с.
4. Зеликов, М.В. Компрессия как фактор структуры и функционирования иберороманских языков : монография [Текст] / М.В. Зеликов. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ, 2005. – 444 с.
5. Игнатъева, Т.Г. Инцидентия как общеметодологическое обоснование лингвистических исследований [Текст] / Т.Г. Игнатъева // Исследование дискурса и текста. Серия : Лингвистика. – 2007. – Т. 5. – Вып. 1. – С. 114–119.
6. Перельмутер, И.А. Язык и действительность в грамматическом учении Франческо Санчеса [Текст] / И.А. Перельмутер // Классические языки и индоевропейское языкознание. – 1998. – С. 96–104.
7. Русская разговорная речь [Текст] / Отв. ред. Е.А. Земская. – М. : «Наука», 1973. – 239 с.
8. Скрелина, Л.М. Методические рекомендации к спецсеминару по систематике языка и речевой деятельности [Текст] / Л.М. Скрелина. – Архангельск : Архангельский гос. пед. ин-т им. М.В. Ломоносова, 1986. – 68 с.
9. Solomarska, H.A. Remarques sur les particularités d'ellipse dans le discours dialogique [Текст] / H.A. Solomarska // Вісник Київського університету. – 1974. – № 8. – С. 72–74.

10. Щерба, Л.В. Языковая система и речевая деятельность [Текст] / Л.В. Щерба. – М. : «Едиториал УРСС», 2004. – 432 с.
11. Arnaud, G.-J. Le commander enterre la hache / G.-J. Arnaud. – P. : Fleuve noir, 1997. – 224 p.
12. Boone, A. Dictionnaire terminologique de la systématique du langage / A. Boone, A. Joly. – P. : Harmattan, 1986. – 443 p.
13. Boulle, P. L'énergie du désespoir / P. Boulle. – P. : Julliard, 1981. – 200 p.
14. Conchon, G. Judith Therpauve ou les chiens qu'on écrase / G. Conchon. – P. : Jean-Claude Simoën, 1978. – 192 p.
15. Fruyt, M. Négation et grammaticalisation en latin / M. Fruyt // «La négation en latin et en français». – 2007. – pp. 1–44.
16. Leroux, G. Un homme dans la nuit / G. Laroux. – P. : Arthème Fayard, 1982. – 107 p.
17. Mauriac, F. Mystère Frontenac / F. Mauriac. – P. : Bernard Grasset, 1984. – 191 p.
18. Moignet, G. Études de psycho-systématique française / G. Moignet. – P. : Éditions Klincksieck, 2013. – 247 p.
19. Pisier, M.-F. Je n'ai aimé que vous / M.-F. Pisier. – P. : Éditions Grasset & Fasquelle, 1986. – 192 p.
20. Renard, J. Poil de carotte / J. Renard.–P.: Bookking International,1993. – 192 p.

References

1. Balli, Sh. (1955). Obschaya lingvistika i voprosy frantsuzskogo yazyika [General linguistics and French questions]. Izd-vo inostrannoy literaturyi, 416.
2. Basmanova, A.G. (1977). Imennyye grammaticheskie kategorii v sovremennom frantsuzskom yazyike [Nominal grammatical categories in modern French]. Vysshaya shkola, 200.
3. Getman, Z.O. (1996). Lingvistichna model ispanskogo dialogichnogo movlennya : printsipi gramatichnoii pobudovi dialogichnogo tekstu [The linguistic model of the Spanish dialogue speech : the principles of the grammatical construction of the dialogic text]. Kyiv. – 48 s.
4. Zelikov, M.V. (2005). Kompriyia kak faktor strukturyi i funktsionirovaniya iberoromanskih yazyikov : monografiya [Compression as a factor of the structure and functioning of Ibero-Romance languages : monograph]. Filologicheskyy fakultet SPbGU, 444.
5. Ignatieva, T.G. (2007). Intsidentsiya kak obschemetodologicheskoe obosnovanie lingvisticheskikh issledovaniy [Incidence as a general methodological justification of linguistic researches]. Issledovanie diskursa i teksta. Seriya : Lingvistika, 5 (1), 114–119.
6. Perelmuter, I.A. (1998). Yazyik i deystvitelnost v grammaticheskom uchenii Franchisko Sanchesa [Language and reality in the grammar school of Franchico Sanchez]. Klassicheskie yazyiki i indoevropeyskoe yazyikoznanie, 96–104.
7. Zemskaya, E.A. eds. (1973). Russkaya razgovornaya rech [Russian speaking speech]. Moskow : Science, 239.
8. Skrelina, L.M. (1986). Metodicheskie rekomendatsii k spetsseminaru po sistematike yazyika i rechevoy deyatel'nosti [Methodical recommendations to the special seminar on the systematics of language and speech activity]. Arhangel'skiy gos. ped. in-t im. M.V. Lomonosova, 68.
9. Solomarska, H.A. (1974). Remarques sur les particularités d'ellipse dans le discours dialogique [Remarks on the particularities of ellipsis in dialogic discourse]. Visnyk Kiyivskogo universitetu, 8, 72–74.

10. Scherba, L.V. (2004). Yazyikovaya sistema i rechevaya deyatelnost [Language system and speech activity]. Editorial URSS, 432.
11. Arnaud, G.-J. (1997). Le commander enterre la hache [Commander buries an ax]. Fleuve noir, 224.
12. Boone, A., Joly, A. (1986). Dictionnaire terminologique de la systématique du langage [Terminology dictionary of language systematics]. Paris, France: Harmattan, 443.
13. Boule, P. (1981) L'énergie du désespoir [The energy of despair]. Julliard, 200.
14. Conchon, G. (1978). Judith Therpauve ou les chiens qu'on écrase [Judith Therpauve or dogs that are crushed]. Jean-Claude Simoën, 192.
15. Fruyt, M. (2007). Négation et grammaticalisation en latin [Negation and grammaticalization in Latin]. «La négation en latin et en français», 1–44.
16. Leroux, G. (1982). Un homme dans la nuit [Man in the night]. Arthème Fayard, 107.
17. Mauriac, F. (1984). Mystère Frontenac [Mystery of Frontenac]. Bernard Grasset, 191.
18. Moignet, G. (2013). Études de psycho-systématique française [French psycho-systematic studies]. Éditions Klincksiesck, 247.
19. Pisier, M.-F. (1986). Je n'ai aimé que vous [I only loved you]. Éditions Grasset & Fasquelle, 192.
20. Renard, J. (1993). Poil de carotte [Red hair]. Booking International, 192.

МОНОПРЕДИКАТИВНЫЕ ВЕРБАЛЬНЫЕ СИНОНИМИЧЕСКИЕ СТРУКТУРЫ С ИНИЦИАЛЬНЫМ, МЕДИАЛЬНЫМ И ФИНАЛЬНЫМ ЭЛЛИПСИСОМ (НА МАТЕРИАЛЕ СОВРЕМЕННОЙ ФРАНЦУЗСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПРОЗЫ)

А.В. Лепетюха

***Аннотация.** В этой статье проводится комплексный системно-функциональный анализ монопредикативных высказываний с вербальной главенствующей лексемой, которые рассматриваются как феноменологически редуцированные однобазовые (с одной терминальной цепочкой) синонимические трансформы первичной монопредикативной пропозиции, актуализирующиеся в виде речевых инноваций-преференциальных опций с инициальным, медиальным и финальным синтагматическим эллипсисом. Выделяются структуры с импликацией демиактивного (активно-пассивного) или активного актанта-подлежащего, поствербальной части сложного отрицательного наречия (*pas*) и косвенного дополнения с сохранением или изменением языкового режима инциденции. Метод обратной реконструкции используется для идентификации первичной структуры функционально-семантических макрополей исследуемых синонимических конструкций. С помощью альтернативного лингвистического эксперимента определяется степень ко(н)текстуальной пертинентности каждого виртуального (языкового) микрополя и обосновывается адекватность актуализированной в определённом ко(н)тексте вербальной синонимической монопредикативной структуры. На основе проведённого анализа делается вывод, что автор реализует компрессированные речевые инновации с целью избежать реактуализации эквивалентных референтов или экспрессивно выделить отдельные компоненты высказываний.*

Ключевые слова: монопредикативное высказывание, первичная пропозиция, пертинентность, преференциальная опция, речевая инновация, синонимическая структура

**MONOPREDICATIVE VERBAL SYNONYMIC STRUCTURES
WITH INITIAL, MEDIAL AND FINAL ELLIPSIS
(ON THE MATERIAL OF MODERN FRENCH FICTION)**

A.V. Lepetiukha

Abstract. *Introduction.* Elliptic monopredicative utterances with verbal key lexeme are considered in this paper as compressed co(n)textually pertinent one-basic (with one terminal chain) transforms of primary monopredicative proposition, which appear as a result of phenomenological reconstruction of existence and of its structures and categories according to this scheme: sense perception of phenomena and events of objective reality → cognitive operations of construction of «sublinguistic schemes» on the model of which numerous structures are formed at the subconscious level of language → creation of primary propositions → formation of secondary reduced transforms (on the surface layer of language) realized in discourse in the form of preferential options.

Purpose. The purpose of this paper is to analyze the syntactical and semantic peculiarities of synonymic verbal monopredicative utterances of modern French fiction, to identify their primary structure and to determine the level of co(n)textual pertinence of each member of virtual (linguistic) synonymic series.

Methods. The primary proposition of synonymic discourse innovations is defined by the medium of inverse reconstruction and «alternative» linguistic experiment that consists of artificial substitution of the actualized construction by the synonymic utterance of one functionally-semantic macrofield allows to prove co(n)textual adequacy of each microfield.

Results. Verbal monopredicative utterances which are most often characterized by conclusive semantic meaning represent reduced procedural or resultative elliptic discourse innovations: a) with initial implication of active or demiactive actant and with partial or complete explication of predicate; b) with medial implication of postverbal adverbial component *pas*; c) with final implication of indirect object. In the infinitive synonymic constructions with medial ellipsis the change of linguistic incidence mode (semantic nucleus ≠ syntactical nucleus) is observed, that is, a new referent-personal predicate is focalized.

Conclusion. Elliptic monopredicative utterances with verbal key lexeme that represent compressed synonymic transforms of the monopredicative primary proposition are actualized by the speaker for the purpose of avoiding the co(n)textual reactualization of equivalent referents and to convey the affective state or to focus attention of the addressee on some action of the protagonist of the story. In perspective polysynonymic mono- and polypredicative utterances with elliptic components will be studied.

Keywords: *discourse innovation, monopredicative utterance, pertinence, preferential option, primary proposition, synonymic structure*